

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 38 අස්පෘශ්‍ය වත්කම් (Intangible Assets)

සම්පත් ගනේපලආරච්චි

අරමුණ - Objective

වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියකින් ආවරණය නොවන අස්පාශ්‍ය වත්කම් පිළිබඳව ගිණුම්කරණ පිළිවෙත් නිර්දේශ කිරීම මෙම ප්‍රමිතියේ අරමුණයි.

විෂය පථය - Scope

පහත දෑ හැර අනෙකුත් අස්පාශ්‍ය වත්කම් සඳහා සෑම ව්‍යාපාරයක්ම ගිණුම්ගත කිරීමේදී මෙම ප්‍රමිතිය භාවිතා කළ යුතුය.

- 1) වෙනත් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියකින් ආවරණය කෙරෙන අස්පාශ්‍ය වත්කම්.
- 2) මූල්‍ය වත්කම්.
- 3) ඛනිජ, තෙල්, ස්වාභාවික ගෑස් සහ ඒ හා සමාන නැවත උත්පාදනය නොවන සම්පත් හාරා ගැනීම සහ සංවර්ධනය සඳහා යන වැය

නිර්වචනයන් - Definitions

අස්පාශ්‍ය වත්කම් (Intangible Assets)

අස්පාශ්‍ය වත්කම් යනු ව්‍යාපාර විසින් තම නිෂ්පාදනයේදී හෝ සේවා සැපයීම සඳහා තබාගන්නා, අන් අයට කුලියට දීමට හෝ පරිපාලනමය කාර්යයන් සඳහා තබාගන්නා, භෞතික පැවැත්මක් රහිත මූල්‍ය නොවන වත්කමකි.

වත්කමක් (Assets)

වත්කමක් යනු අතීත සිදුවීමක ප්‍රතිඵලයක් සේ ඇතිවූ අනාගතයේදී ආර්ථික ප්‍රතිලාභ ව්‍යාපාරය තුළට ගලා එන ආයතනයේ පාලනයේ පවතින සම්පතකි.

මූල්‍ය වත්කම් (Monetary Assets)

රඳවාගෙන ඇති මුදල් සහ නිශ්චිත හෝ ස්ථිර මුදල් අගයක් ලැබෙන වත්කමකි.

පර්යේෂණ (Research)

නවීන විද්‍යාත්මක හා තාක්ෂණික දැනුම හා අවබෝධය අත්පත් කරගැනීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් ප්‍රථම වරට සැලසුම් සහගතව කෙරෙන ගවේෂණාත්මක කටයුතුය.

සංවර්ධනය (Development)

පර්යේෂණවලින් ලබාගත් ප්‍රතිඵල භාවිතයට ගැනීම මගින් හෝ අනෙකුත් දැනුම අදාළ භාණ්ඩය හෝ සේවාව පිළිබඳව වාණිජ නිෂ්පාදනයන්ට පෙරාතුව කෙරෙන සැලසුම් සකස් කිරීම, අමුද්‍රව්‍ය තත්ත්වයෙන් උසස් කරලීම වැනි කටයුතු.

ක්‍රම ක්ෂය (Amortisation)

අස්පාශ්‍ය වත්කමක ක්ෂයවන අගය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීවිතකාලය තුළදී ක්‍රමානුකූල ආකාරයට විභජනය කිරීම.

ක්ෂයවන අගය (Depreciable Amount)

වත්කමක පිරිවැය හෝ ඒ වෙනුවට ආදේශ කළ අගයකින් එහි සුන්බුන් අගය අඩුකළ පසු ලැබෙන අගයයි.

ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය (Useful Life)

1. ආයතනයක් විසින් වත්කමක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලය හෝ,
2. ආයතනය විසින් වත්කමකින් ලබාගැනීමට ආවේනික නිෂ්පාදන ඒකක ප්‍රමාණය හෝ ඒ හා සමාන වූ වෙනත් ඒකකයන්.

පිරිවැය (Cost)

වත්කමක් අත්පත් කරගත් අවස්ථාවේදී හෝ අදාළ වත්කම ඉදිකරන අවස්ථාවේදී විය අත්පත් කර ගැනීම වෙනුවෙන් හෝ ඉදිකිරීම වෙනුවෙන් ගෙවන ලද මුදල් හෝ මුදල් හා සමාන දෑ හෝ දෙන ලද වෙනත් ප්‍රතිස්ථාපක සාධාරණ වටිනාකම පිරිවැයයි. වෙනත් ප්‍රමිතියක අවශ්‍යතා අනුව, වත්කමක් මුල් වරට හඳුනාගන්නා ලද අවස්ථාවේ එම වත්කමට අදාළවන අගය අදාළ ප්‍රමිතිය ප්‍රකාරව පිරිවැය ලෙස හඳුනාගනී.

ධාරණ අගය (Carrying Amount)

සමුච්චිත ක්ෂය හෝ සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ අඩු කිරීමෙන් අනතුරුව මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය තුළ වත්කමක් හඳුනාගන්නා වටිනාකම ධාරණ අගය වේ.

සාධාරණ වටිනාකම (Fair Value)

විකුණුම්කරණ දිනයේ වෙළඳපොළ සහභාගිවන්නගේ සාමාන්‍ය ගනුදෙනුවක වත්කමක් විකිණීමෙන් ලබාගත හැකි මුදල හෝ වගකීමක් පැවරීමට ගෙවිය යුතු මිල වේ.

අවශේෂ අගය (Residual Value)

වත්කමක් දැනටවත් වයසින් හා තත්ත්වයෙන් ජීවිත කාලය අවසානයේ පවතියැයි අපේක්ෂිත තත්ත්වයට පත්ව ඇත්නම්, එය ඉවත් කිරීමෙන් වර්තමානයේදී ලබාගත හැකි ඇස්තමේන්තු ගත වටිනාකමෙන් වත්කම් අපහරණය සඳහා දැරීමට සිදුවෙතැයි අපේක්ෂිත පිරිවැය අඩුකළ පසු ලැබෙන අගය අවශේෂ අගයයි.

ආයතනයට විශේෂිත වූ අගය (Entity Specific Value)

ව්‍යාපාරයක් විසින් කිසියම් වත්කමක් අඛණ්ඩව භාවිතා කිරීමෙන් ලබාගන්නා සහ එම වත්කමේ ජීවිත කාලය අවසානයේදී අපහරණය කිරීම තුළින් හෝ බැරකමක් සඳහා හිලවී කිරීම තුළින් ලබා ගන්නා මුදල් ප්‍රවාහයන්ගේ වර්තමාන අගයයි.

අස්පාශ්‍ය වත්කමක් යන්න නිශ්චය කිරීමට සම්පූර්ණ විය යුතු නිර්ණායකයන් කිහිපයක් ඇත.

- හඳුනාගත හැකි බව (Identifiable)
- පාලනය කළ හැකිබව
- අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් ව්‍යාපාර තුළට ගලායීම

හඳුනාගැනීම හා මැනීම (Recognition and Measurement)

- වත්කම තුළින් අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් ව්‍යාපාරය තුළට ගලායීමේ හව්‍යතාවයක් ඇති විටෙක හා
- පිරිවැය විශ්වාසදායක ලෙස මැනිය හැකි විටෙක අස්පාශ්‍ය වත්කම් හඳුනාගනී.

ආරම්භයේදී අස්පාශ්‍ය වත්කම් පිරිවැයට මනිනු ලැබේ.

අස්පාශ්‍ය වත්කම් මූලිකව හඳුනා ගැනීම සහ මැනීම

(Initial Recognition & Measurement of Intangible Assets)

ව්‍යාපාරයකට අස්පාශ්‍ය වත්කමක් බිහිවීම පහත ආකාරයන්ගෙන් එකකට සිදුවිය හැකි අතර අදාළ වත්කම බිහිවන ආකාරය මත පදනම්ව පිරිවැය ලෙස හඳුනාගන්නා අගයද තීරණය වේ. ඒ අනුව අස්පාශ්‍ය වත්කම් බිහිවන ආකාරයන් හා පිරිවැය ලෙස හඳුනාගන්නා අගය පහත ලෙසින් ප්‍රමිතය හඳුනාගනී.

- වෙනම අත්පත් කර ගැනීම – Separate Acquisition
- ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙහි කොටසක් ලෙස අත්පත් කර ගැනීම – Acquisition as a part of Business Combination
- රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් ලෙස අත්පත් කර ගැනීම – Acquisition way of Government Grant
- වත්කම් හුවමාරුව – Exchange of Assets

5. අභ්‍යන්තරික ජනනය කරන අස්පාශ්‍ය වත්කම් – Internally Generated Intangible Assets

වෙනම අත්පත් කර ගැනීම්

අස්පාශ්‍ය වත්කමක් මිලක් ගෙවා අත්පත් කර ගැනීමක් ව්‍යාපාරය සිදු කළහොත් එහිදී පිරිවැය ලෙස හඳුනාගන්නේ,

1) ගැණුම් මිල	XXX
ආයතනික බදු	XXX
ආපසු අයකරගත නොහැකි බදු	XXX
	XXX
වෙළඳ වට්ටම්	XX
සහනාධාර	XX
	(xxx)
	xxx
2) සෘජුව බෙදාහැරිය හැකි පිරිවැයන්	
සේවක ප්‍රතිලාභ පිරිවැය	XX
වෘත්තීය ගාස්තු	XX
පරීක්ෂණ පිරිවැය	XX
Cost of Testing	XXX
	XXX

ව්‍යාපාර සංයෝජනයෙහි කොටසක් ලෙස අත්පත් කර ගැනීම

ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය වාර්තාකරණ ප්‍රමිත අංක - 03 (SLFRS – 03) ,ව්‍යාපාර සංයෝජනය, අනුව ව්‍යාපාර සංයෝජනයකදී අත්පත් කරගන්නා වත්කමක පරිචය අත්පත් කරගන්නා දිනට එම අස්පාශ්‍ය වත්කමේ සාධාරණ අගයට මතනු ලබයි.

පිරිවැය - සාධාරණ අගය

රාජ්‍ය ප්‍රදානයක් ලෙස අත්පත් කර ගැනීම

පිරිවැයක් නොදරා හෝ නාමික පිරිවැයක් යටතේ ව්‍යාපාරයකට රජයෙන් ලැබෙන්නා වූ පහත සඳහන් ආකාරයේ අස්පාශ්‍ය වත්කම් LKAS – 20 ,රාජ්‍ය ප්‍රදාන ගිණුම්කරණය හා රජ්‍ය අනුග්‍රහයෙන් හෙළිදරව් කිරීම්, අනුව අත්පත් කරගන්නා දිනට එහි සාධාරණ අගයට මැනිය යුතු වේ.

- ගුවන් යානා ගොඩබෑමේ අවසර පත්‍ර
- රජපවාහිණිය හා ගුවන් විදුලි විකාශන බලපත්‍ර
- ආනයන හා අපනයන පංගු (Quota)

වත්කම් හුවමාරුව

වත්කම් හුවමාරුවක් තුළින් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් අත්පත් කරගනී නම්, අදාළ වත්කම ගිණුම්ගත කිරීමට පෙර අදාළ වත්කම් හුවමාරු ගණුදෙනුව තුළ වාණිජමය හරයක් ඇත්ද යන්න පරීක්ෂා කොට වාණිජමය හරයක් ඇත්නම්,

ලැබෙන වත්කමේ පිරිවැය - පවරන වත්කමේ සාධාරණ අගය

පවරන වත්කමේ සාධාරණ අගය තක්සේරු කළ නොහැකි නම්,

ලැබෙන වත්කමේ පිරිවැය - ලැබෙන වත්කමේ සාධාරණ අගය

අභ්‍යන්තරව ජනනය කෙරෙන අස්පාශ්‍ය වත්කම්

අභ්‍යන්තරව ජනනය කෙරෙන කිරිනිනාමය

අභ්‍යන්තරව ජනනය කෙරෙන කිරිනිනාමය වත්කමක් සේ හඳුනා නොගනී. ව්‍යාපාරයක නොයෙක් හේතූන් මත වරින් වර ව්‍යාපාරයේ කිරිනිනාමය අභ්‍යන්තර අවශ්‍යතා සඳහා ගණනය කළ හැකිය. එවැනි කිරිනිනාමයන් වත්කමක් සේ හඳුනා නොගනී.

අභ්‍යන්තර ජනනය කරන සන්නම් (Brands) ප්‍රකාශන හිමිකම්, ගණුදෙනුකරුවන්ගේ ලැයිස්තු වැනි දෑද වත්කම් වශයෙන් හඳුනා නොගනී.

කෙසේ වෙතත් පොදුවේ අභ්‍යන්තරව ජනනය වන අස්පාශ්‍ය වත්කම්, වත්කම් සේ හඳුනාගත හැකිද යන්න පිරික්සීමට මෙවැනි දෑ සඳහා දරන වියදම් අදියර දෙකකට බෙදා වෙන් කරයි.

- i. පර්යේෂණ අවධිය / අවස්ථාව
- ii. සංවර්ධන අවධිය / අවස්ථාව

පර්යේෂණ අවධිය

පර්යේෂණයක් හෝ පර්යේෂණ අවධිය සඳහා වන වියදම් වත්කම් සේ හඳුනා නොගනී නෙවත් ප්‍රාග්ධනගත නොකෙරේ. ඒවා දැරූ වර්ෂය තුළදීම වියදම් සේ ලියා හරී.

පර්යේෂණ අවධිය තුළදී කරන ක්‍රියාකාරකම් වලට පහත දෑ අඩංගු වේ.

- a) නව දැනුම අරමුණින් කරන වියදම්.
- b) පර්යේෂණවලින් සොයාගත් කරුණු හෝ වෙනත් දැනුමක් ඇගයීමට සහ අවසාන තේරීමක් සඳහා කෙරෙන සොයා බැලීමක්.
- c) ද්‍රව්‍ය සඳහා, නිෂ්පාදන සඳහා, ක්‍රියාවලීන් සඳහා, ක්‍රම හෝ සේවා සඳහා විකල්පයන් සෙවීම.
- d) නව වැඩි දියුණු කරන ලද ද්‍රව්‍යයක්, නිෂ්පාදනයක්, ක්‍රියාවලියක්, ක්‍රමයක් හෝ සේවයක් සැලසුම් කිරීම සහ සකස් කිරීම.

සංවර්ධන අවධිය

සංවර්ධන අවධිය තුළදී හෝ සංවර්ධනය සඳහා දරන වැය පහත නිර්ණායකයන් සියල්ලම සම්පූර්ණ කරන්නේ නම් පමණක් එහිදී අස්පාශ්‍ය වත්කම් සේ හඳුනාගත හැකිය.

- a) අස්පාශ්‍ය වත්කම භාවිතය හෝ විකිණීම සඳහා පත්කිරීම කළ හැකි තාක්ෂණික ශක්‍යතාවය.
- b) අස්පාශ්‍ය වත්කම භාවිතය හෝ විකිණීම කළ හැකි තත්ත්වයට පත්කිරීමේ ව්‍යාපාර අභිප්‍රාය.
- c) අස්පාශ්‍ය වත්කම පාවිච්චි කිරීමේ හෝ විකිණීමේ හැකියාව.
- d) අස්පාශ්‍ය වත්කම අනාගත ආර්ථික ප්‍රතිලාභයන් ගලා එන්නේ කෙලෙසද යන වග සහ වෙළඳපොලක් පැවතීම.
- e) තාක්ෂණික, මූල්‍ය සහ වෙනත් සම්පත් මෙම අස්පාශ්‍ය වත්කම භාවිතයට හෝ විකිණීමේ තත්ත්වයට පත්කරන තෙක් ලබාගත හැකිවීම.

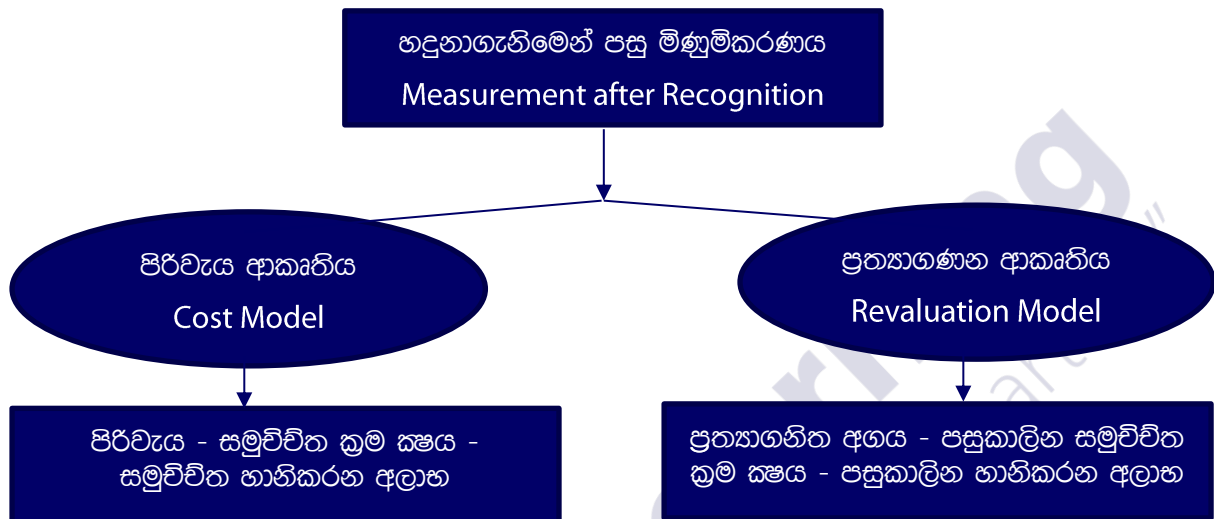
සංවර්ධන කාර්යයන් සඳහා උදාහරණ පහත වේ.

- පෙර නිෂ්පාදන හෝ පෙර භාවිත ආකෘතීන්, අවිච්ඡිද්‍ර යනාදිය සැලසුම් කිරීම, ඉදිකිරීම හා පරීක්ෂා කිරීමේ ක්‍රියාවලිය.
- නව තාක්ෂණය හා බැඳුණු ආයුධ, අකෘති යනාදිය සැලසුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය.
- වාණිජ නිෂ්පාදනය සඳහා නොවන නියමු සැලසුම් ආකෘති සැලසුම් කිරීම හා ඉදිකිරීම.
- නව තත්ත්වයෙන් උසස් කරන ලද ද්‍රව්‍ය, ක්‍රම නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලීන් හා සේවා පිළිබඳව තෝරාගත් විකල්ප සැලසුම් කිරීම හා ඉදිකිරීම.

අභ්‍යන්තරව ජනනය කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක පිරිවැය

අභ්‍යන්තරව ජනනය කරගත් අස්පාශ්‍ය වත්කමක් සඳහා සෘජුවම අදාල පිරිවැය මෙන්ම විය නිර්මාණය කිරීමට, නිෂ්පාදනය කිරීමට හා ආවේණික පරමාර්ථය සඳහා භාවිතා කරන තත්ත්වයට පත්කරන තෙක් දැරූ අනෙකුත් පිරිවැය සාධාරණ හා ඒකාකාරී ක්‍රමයකට වෙන් කරගත් ප්‍රමාණයද ඇතුලත් වේ. මෙවැනි පිරිවැය සඳහා උදාහරණ පහත වේ.

- අස්පෘශ්‍ය වත්කම් උත්පාදනයේදී භාවිතා කළ හෝ පරිභෝජනය කළ ද්‍රව්‍ය හා සේවා වැය.
- මේ සඳහා සෘජුවම අනුයුක්ත කළ සේවක වැටුප් වේතන සහ අනෙකුත් සම්බන්ධතා පිරිවැය.
- ලියාපදිංචි කිරීමේ ගාස්තු හිති වියදම්, පේටන්ට් හිමිකම්, ක්‍රම ක්ෂය, බලපත්‍ර වැනි අස්පෘශ්‍ය වත්කම් උත්පාදනයේදී සෘජුවම අදාළ වන පිරිවැය.
- සාධාරණ හා ඒකාකාරී පදනමක් මත වෙන්කළ හැකි පොදුකාර්ය වැය.



වියදම් සේ හඳුනාගැනීම

අස්පෘශ්‍ය වත්කමක් මත දරන වියදම් පහත අවස්ථා වලදී වියදම් ලෙස හඳුනාගනී.

1. අස්පෘශ්‍ය වත්කමක් ලෙස තීරණය කිරීමට පාදක කරගන්නා නිර්ණායකයන් සම්පූර්ණ නොකරන විට.
2. ව්‍යාපාර සංයෝජනය තුළ අත්පත් කරගත් විෂයක් අස්පෘශ්‍ය වත්කම් වශයෙන් හඳුනාගත නොහැකි හිමිකම්.

හෙළිදරව් කිරීම් - Disclosures

අස්පෘශ්‍ය වත්කම් සම්බන්ධයෙන් පහත දැක්වෙන දෑ අනාවරණය කළ යුතුය. පහත දැක්වෙන දෑ ඒ ඒ අස්පෘශ්‍ය වත්කම් කාණ්ඩ සඳහා වෙන වෙනම අනාවරණය කළ යුතු අතර අනාවරණය කිරීම් අභ්‍යන්තරව උත්පාදනය වූ අස්පෘශ්‍ය වත්කම් හෝ වෙනත් අස්පෘශ්‍ය වත්කම් ලෙස වෙන වෙනම හඳුනාගත යුතු වේ.

- අස්පෘශ්‍ය වත්කම්වල ජීවිතකාලය හෝ ක්‍රමක්ෂය අනුපාතය.
- භාවිතා කළ ක්‍රමක්ෂය ක්‍රමය.
- දළ ධාරණ අගයන් සහ ආරම්භක සහ අවසාන සම්පූර්ණ ක්‍රමක්ෂය වටිනාකම්.
- අස්පෘශ්‍ය වත්කම් වල ක්‍රමක්ෂය අන්තර්ගත කොට ඇති රේඛීය අයිතමයන්.
- පහත දැක්වෙන දෑ වෙන වෙනම නිරූපණය කරමින්, ගිණුම් කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භක හා අවසාන ධාරණ අගයන් සංසන්දනය කිරීමක්.
 - එකතුවීම.
 - විශ්‍රාම ගැන්වීම හෝ අපහරණයන්.
 - ප්‍රත්‍යාගණනය හෝ හානිකරණය / හානිකරණය ප්‍රතිවර්තය කිරීම නිසා ඇති වූ වැඩිවීම් හෝ අඩුවීම්.